

Jedinost

Říkáme-li o něčem, že to je „jediné“, máme na mysli, že v nějakém okruhu, jehož se to týká, nenajdeme nic dalšího, co by se tomuto „jedinému“ vyrovnalo nebo v nějakém ohledu podobalo. Pokud je to spojeno ještě s nějakým zájmem, lze mluvit o vzácnosti, výjimečnosti apod. Tak kupř. jde-li o nějaký starý jazyk, může se v dochovaných textech některé slovo vyskytovat pouze jednou (tzv. hapax legomenon). „Jedinost“ se tedy zřejmě týká výskytu, nikoli vlastní povahy toho, o čem říkáme, že to je pouze „jednou“, v jednom jediném exempláři. Přitom vůbec nemusí jít o nějakou vnitřní sjednocenost, jednotu, integrovanost. (To je zřejmé třeba v případě pouze jedenkrát se vyskytujícího slova: pokud je zřejmý jeho gramatický tvar, dovedeme takové slovo někdy také časovat nebo skloňovat, neboť jinak bychom si nemohli být jisti, že jde vskutku o hapax legomenon, třeba v případě nepravidelnosti tvarů apod. Musíme také s určitou mírou jistoty rozpoznat, jde-li opravdu o řádné slovo a ne třeba mylný zápis a podobně.) To, co je v nějakém rámci jediné, může být někdy eo ipso bezvýznamné, ale jindy naopak velmi významné: opět záleží na vnějším hledisku.

(Písek, 061101-1.)